

Inhoud

Voorwoord	9
Punitiviteitshypotheses in de criminologie. Slaan ze de nagel op de kop?	11
Tom DAEMS	
1. Inleiding	11
2. De spanning toegelicht	12
3. Een hamerscenario <i>bis</i> ?	14
4. Vier punitiviteitshypotheses	15
5. De hamer en de nagel: enkele kanttekeningen	16
5.1. Harken in de straftuin I: atypische en exotische anekdotes	16
5.2. Harken in de straftuin II: Amerika als magneet	17
5.3. Grote buik, kleine broek	19
5.4. De duivelse wortels van het kwaad	20
5.5. Boodschap boven verhaal	21
6. Besluit: weet Bob raad?	22
Bibliografie	23
De politieke economie van de punitiviteit in België	27
Paul PONSAERS	
1. De 'onzichtbare hand' of de 'blinde vink'?	27
1.1. De aanleiding: het archetype van de stijgende criminaliteit	27
1.2. De roep om strengere straffen	31
1.3. Al die 'softe' criminologen toch ...	32
1.4. ... en die 'strengere' economen	34
1.5. Diversiteit in punitieve culturen	34
2. De getemperde punitiviteit van het apparaat	35
2.1. Het gebruik van het Vereenvoudigd Proces-Verbaal (VPV)	36
2.2. Onmiddellijke eindbeslissing op parketniveau	37
2.3. Het verdere gebruik van het sepot	38
2.4. Gemeentelijke administratieve sancties (GAS)	39
3. Bij wijze van besluit: Opheldering en punitiviteit	39
Bibliografie	40
Evoluties in punitiviteit: lessen uit de justitiële statistieken	43
Eric MAES	
1. Inleiding	43
2. Evoluties op het niveau van de penitentiaire strafuitvoering	47
2.1. De Belgische gevangenispopulatie in Europees perspectief	47
2.2. De ontwikkeling van de globale Belgische gevangenisbevolking over langere termijn	48
2.3. De evolutie van de gevangenisbevolking meer in detail bekeken (wettelijke toestand en strafcategorie)	52
2.3.1. De evolutie van de gevangenispopulatie definitief veroordeelden	54
2.3.1.1. Ontwikkelingen op het vlak van het invrijheidstellingsbeleid	57

2.3.1.2. Ontwikkelingen op eerdere echelons van de strafrechtsbedeling (vervolgings- en straftoemingspraktijk)	64
2.3.2. De evolutie van de gevangenispopulatie beklaagden	70
2.4. Enkele vaststellingen met betrekking tot het misdrijfprofiel van de gedetineerdenbevolking (evolutie 1980-1998)	71
3. De toepassing van 'alternatieven' en hun invloed op de evolutie van de gevangenisbevolking	72
3.1. De vrijheid onder voorwaarden als alternatief voor de voorlopige hechtenis	73
3.2. De autonome werkstraf als nieuwe hoofdstraf	74
3.3. De probatie-opschorting en het probatie-uitstel	75
3.4. Enkele gegevens in verband met het profiel van het cliënteel van de Justitiehuisen	76
4. Knelpunten en conclusies m.b.t. punitiviteit	78
Bibliografie	79
Punitieve behoeften, samenleving en publieke opinie	85
Kristof VERFAILLIE	
1. Inleiding	85
2. Punitiviteit en strafpopulisme	85
2.1. Punitiviteit als attitude	85
2.2. Strafpopulisme	86
2.3. Politieke responsiviteit en punitiviteit	88
3. Publieke ambivalentie over de juiste straf	91
3.1. Opinievorming en het belang van autoriteit	92
3.2. Attitudes als logisch gestructureerde paradoxen	94
3.3. Ambivalentie en het belang van autoriteit: een etnografische benadering	95
4. Ambivalente opinies over bestraffing en justitie: een verkennende analyse	96
4.1. Het belang van concrete cases	97
4.2. Normatieve oordelen zijn gesitueerd	98
4.3. Oordelen zijn kwalitatief verschillend	98
4.4. Het belang van emoties, betrokkenheid en identificatie	99
5. Conclusie	100
Bibliografie	102
Over de aandacht voor slachtoffers en punitiviteit	107
IVO AERTSEN	
1. Inleiding	107
2. Beelden van slachtofferschap	108
2.1. Het virtuele slachtoffer	108
2.2. Politieke retoriek	110
3. Het reële slachtoffer: strafbehoeften en -verwachtingen	112
3.1. Enkele onderzoeksbevindingen	112
3.2. Beïnvloedende factoren	115
4. De slachtofferbeweging en punitiviteit	116
4.1. Het ontstaan van slachtofferbewegingen	116
4.2. De slachtofferbeweging en het strafrechtsbeleid	117

5. Het slachtoffer in de strafrechtsbedeling	119
5.1. Naar participatieve rechten in de fase van de straftoemeting	119
5.2. Het effect van participatieve rechten	121
6. Besluit	124
Bibliografie	126

De nieuwe lokale punitiviteitmechanismen: de gemeentelijke administratieve boetes op ordeverstoringen en overlast **133**
 Paul DE HERT en Karen MEERSCHAUT

1. Inleiding	133
2. Wettelijk kader overlastbestrijding	135
3. Proceswaarborgen	137
4. Invulling van het begrip 'overlast' en praktische toepassing	139
5. Wie is bevoegd om te verbaliseren?	143
6. Slotbeschouwingen	145
Bibliografie	147

De (bescheiden) invloed van het vervolgings- en strafbeleid van het OM op de punitiviteit **151**
 Johan SABBE

1. Inleiding	151
2. Begrip punitiviteit	151
2.1. Evolutie in de morele afkeuring voor bepaalde gepleegde feiten	152
2.2. Evolutie in de strafmaat	153
2.3. Elk nadeel heeft zijn voordeel	155
3. Besluit	157
Bibliografie	158

Hinderpalen bij de zoektocht naar een passende straftoemeting **159**
 Freddy TROCH

1. De wetgeving en de maatschappelijke context: zoeken naar een evenwicht, ook wat de straftoemeting betreft	159
2. De wetten van 17 mei 2006 met betrekking tot de strafuitvoering	160
3. De straftoemeting en de hinderpalen bij de nagestreefde doelstellingen	161
4. Illustratie van de huidige problematiek aan de hand van enkele voorbeelden	162
4.1. Het probleem van o.a. de overbelasting van de justitiehuisen	162
4.2. De problematiek van de strafuitvoering in relatie tot de preventieve werking van de probatie	163
4.3. Wettelijke hinderpalen bij de zoektocht naar een passende bestraffing	164
5. Evolutie van de straftoemeting	166
6. Besluit	166

Maar, wat als en mogelijkewijze **169**
 Freddy PIETERS

1. De strafuitvoeringsrechtbanken: een motor achter toegenomen punitiviteit?	169
2. Simpele vragen bij een complex begrip als punitiviteit	170

3. Punitiviteit en ontwikkelingen in de strafuitvoering	171
Bibliografie	175
Hoe punitief zijn de Belgische justitiehuisen? Reflecties en duiding vanuit het justitiehuis Mechelen	177
Erika FIEUWS	
1. Inleiding	177
2. Situering van het directoraat-generaal Justitiehuisen	177
3. De missie en de visie van het directoraat-generaal Justitiehuisen	178
3.1. Missie	178
3.2. Visie	179
4. De werking van het justitiehuis in Mechelen over de periode 1999-2007	180
4.1. Bemiddeling in strafzaken	180
4.2. Vrijheid onder voorwaarden	181
4.3. Probatie	183
4.4. Penitentiaire sector	184
4.5. Autonome werkstraf	186
5. Enkele beschouwingen tot slot	187
Bibliografie	189
Hoe verfrissend is het Nederlandse straffklimaat nog?	191
Martin MOERINGS	
Inleiding	191
Deel één	191
1.1. De gedetineerdenbevolking – sterke groei tot 2005	191
1.2. Afname gedetineerdenbevolking na 2005	196
Deel twee	198
2.1. Sterke groei, maar beleid van bezuinigingen en versoberingen	198
2.2. Enkele nadere overwegingen	200
Deel drie	202
3.1. Punitiviteit aan den lijve ondervonden	202
3.2. De meningen toen en nu	203
3.3. Afsluitende opmerkingen	207
Bibliografie	207
De calvarietocht van de (re)constructie en verklaring van punitiviteit	209
Kristel BEYENS	
1. Een moeilijk grijpbaar en veelkoppig vraagstuk	209
2. Punitiviteit ontrafeld als multidimensioneel concept	209
3. Begrijpen en verklaren van punitiviteit op verschillende niveaus	215
4. Het einde van de calvarietocht?	218
Bibliografie	219
Over de auteurs	221